

SİNEMA KAÇMAYA KIŞKIRTIR

Bilmem Anlatabildim mi?

Fatih Özgüven

Ben, aslında, banliyö çocuğuyum. Dokuz ile on yedi yaşlarım arası Ataköy’de geçti. Bu, ilkokulun bir kısmıyla, bütün ortaokul ve lisenin bir kısmı demektir.

Banliyö kâbustur. Banliyö, “*Evrensel modeli temsil eder. Ölçeği büyüktür. Araziyi genişletir. Binaları yükseltir, uzatır, birbirinden koparır, yeşil üzerinde yüzdürür*”^(*)

Banliyö hikayeye izin vermez. Hem kendi hikayesizliğiyle yorar çocuğu, hem de insana kendi hikayelerini yansıtacak bir perde, fon, geri plan, dekor, derinlik sağlamaz. Yeşili kederlidir, “modern”liği insanın içini ezer, çarşısı çarşı gibi değildir, plajı hep ıssız, okulu kutu kutu, gecesi dünyanın son gecesi gibidir, saklanacak, gizlenecek köşeleri, kuytuları başka hikayeleri değil, olsa olsa hep uğuldayan bir rüzgar eşliğinde, jenerik bir “yok olma” hikâyesini hatırlatır (Gazetelerde “Cinayetin Olduğu Yer” diye okla gösterilen yerler vardır, baktığınızda yerin boşluğu insanın tüylerini ürpertir; onlar kadar anonim, terkedilmiş ve korkunç).

İlkokulun son üç sınıfını orada okudum. Ayrıca kendimi bildim bileli de “okudum”. Yakın çevre, insanın okuduğu her şeye dekor olur -ya da bana öyle olurdu,- *Monte Kristo Kontu*, *İki Şehrin Hikayesi*, hatta *Mary Poppins*, hatta hatta Teksas ciltleri bile benim için hala Ata-

köy’de geçer (*Ayşegül...* dizisini hiç saymıyorum).

Oysa sinema farklıydı. Sinema benim için çok erken yaşlarda banliyönün hikayesizliğini hatırlattı, onu doldurdu. Önce her şeyi, her yeri dolduran Amerikasıyla (Sonradan Almanlar için de, İngilizler için de, İtalyanlar için de bunun böyle olduğunu görmek şaşırtmadı beni; diyelim ki Wenders belki de benimkinden daha bile korkunç olan bir banliyö-kentte büyümüştür). Filmleri, nerede, nasıl seyrettiğim önemli değil. Siyah-beyaz televizyon, uzun yıllar inatla götürülmediğim yazlık sinema, ara sıra kaçıp gittiğim Bakırköy sinemaları -hepsi olabilir. Sinemaskop perdenin üzerinde bir uçtan diğerine ya-

yılan beyaz, tozlu yolda gıcırtıyla fren yapıp duran kırmızı bir araba hatırlıyorum (Bundan iyi hikaye başlangıcı olur mu?). Ya da kucagında Virna Lisimsi güzel bir kız, onun topuklu ayakkabılar içinde ayaklarla sona eren uzun, güzel bacaklarını havada sallayarak itiraz etmesini umursamadan “The End”e doğru uzaklaşan Sean Connerymsi bir erkeğin siyah ceketli geniş sırtını (Bundan iyi son? Ya da başlangıç?).

Üstelik de sadece, ne derler, “macera duygum”la “cinsel düşlerim” değildi sinemanın sunduğu hikaye imkânlarından sarhoş olan. Sinemanın hikayeleri olay örgülerinin de ötesinde, başka yerler, renkler, insanlar, sonsuz bağdaşmalar demektir. Çin, New York, sinemaskop, bir zamanların renkli sinemasının kızılıcımsı kırmızımsı, limonküfümsü sarısı, mürekkebimsi mavisi, İsviçre Alpleri, “Kuşlar”, fragmanlarda konuşan adam, jenerikler, son yazılar... duyular; makaranın değişmesine yakın görüntünün üzerinde beliren beyaz çizik-çizik-çizikler, sinemanın rutubetli kokusu, lobi fotoğrafları, bir rüyadan uyanmak gibi olan on dakika ara, yaz günleri karanlıktan güneşe çıkarken bir an her şeyin bembeyaz kesilmesi...

Sinema insana, -kitaplardan daha çok,- başka hayatları özlediğini düşündürür. Etrafı sadece insanın kendi hayalgü-

Fatih Özgüven Arşivi

cüyle değil, görüntülerle, renklerle, bakışlarla, kokularla sarar. İnsan, kitap okurken, olduğu yerin hikayelerini kitapların sunduğu hikayelere çevirebilir. Sinemayla ise, sadece, bulunduğu yerin hikayesinin, içinde olmak istediği hikaye olmadığını daha iyi anlar. O, öbür hikayelerde olmak ister. Sinema yüzünden evinden kaçanlar 20. yüzyılın en gerçek trajik kahramanlarıdır.

Açık ki sinema kaçmaya kıskırtır ("Kaçış Sineması" lafı bu yüzden bana hiçbir zaman hiçbir şey demedi). İnsanı oturduğu banliyöden koparıp şehre götürür. Zaten insan, şehri -hangisi olursa olsun,- sinemanın sunduğu hikayelerle donatmış, doldurmuştur bile. Kendine sinemadan bir şehir yapmıştır.

Bu yüzden, Beyoğlu -birkaç yüzyıldır, benim gibiler için, kaçtığımızla kendimizi bulduğumuz yer,- banliyöyü ardında bırakıp da şehre indiğimde, benim için bayraklarla donanmış gibiydi. Her köşesinde görmek istediğim, yıllardır biriktirdiğim hikayeleri görüyordum. Sanki dev

dia makineleri yıllardır biriktirdiğim görüntüleri duvarlara yansıtıp duruyordu; duvarlar bunları emiyor, bana yeni hikayeler halinde sunuyorlardı (Beyoğlu'nu tüketmem de banliyö hayatım kadar bir süre aldı, belki de daha fazla, ama tabii öbürüne oranla çok daha eğlenceli, çok daha heyecanlıydı). Neyi nerede seyrettiğim gene önemsiz, Sinematek'in Sraselvi-ler'deki rutubetli -ıslak- küçük salonunda perdeye sığmayan bir "Venedik'te Ölüm" seyretmiş olabilirim, ya da -banliyö hakkında olan- "Onun Hakkında Bildiğim İki Üç Şey"... Ya da bazen sinematek görevi gören Emek'te ya da Dünya'da yazın "İpek Çoraplar", ya da seks filmi gösteren sinemalardan birinde beklenmedik bir şey. Filmler ayrıntı; önemli olan sinemanın o tek büyük hikayesiydi. Kaçmıştım; buradaydım. Hikayelerin biriktiği yerde, şehirde.

O zamandan beri de bu şehirde olmasa bile, şehirlerden başka bir yerde olmak istemedim. Yaz tatilleri benim için sadece bir sıkıntıdır,yıllar önce iki tane

mavi yolculuktan sonra örgütlü tabiat tapınmalarına da bir son verdim.

Şehirde bir köşeyi döner insan ve işte, sinemada olduğu gibi, bir hikayenin içindedir (Sinemada da bir sahne sonra yeni bir şehirdedir).

Bilmem anlatabildim mi? ■

* İhsan Bilgin'in banliyö hakkında bir yazısını çevirmeye oturmuştum, bu cümlelerle karşılaştım. Yazıyı başlatan onlar oldu.

